

اهمیت اقتصادی حق مؤلف

مارلیس هامل^۱

(موسسه تحقیقات اقتصادی آی - اف. ا. مونیخ، آلمان غربی^۲)

ترجمه علی اعظم محمد بیگی

پیشگفتار مترجم

«اقتصاد فرهنگ و هنر» چند سالی پیش نیست که به صورت جدی در کشور مطرح شده و توجه دست‌درکاران بخش فرهنگ و هنر، اعم از کارشناسان، مدیران اجرایی و سیاست‌گذاران فرهنگی و هنری را جلب کرده است.

متناسب با موضوع ویژه‌نامه اقتصاد هنر، اگر «اقتصاد هنر» را به کارگیری نظریه اقتصادی خرد و کلان برای شناخت، بررسی و تحلیل عوامل اقتصادی مؤثر در عرضه و تقاضا یا تولید و مصرف کالاها و خدمات هنری بدانیم به جرأت می‌توان گفت که حمایت از حقوق مادی پدیدآورندگان آثار هنری یا به عبارت آسانتر، حمایت از حق مؤلف این گروه نقش درجه اول را در رونق بخشی به تولید این‌گونه آثار دارد. این حقیقت در شکل تنظیم قوانین ملی حق مؤلف تقریباً در عموم کشورهای جهان تجلی یافته است.

مقایسه وضعیت ایران از نظر برخورداری از قوانین و مقررات مناسب در حوزه حق مؤلف آثار هنری با سایر کشورها به ویژه کشورهای پیشرفته از جهاتی تأسف برانگیز است. اولاً، قانون ملی حق مؤلف در ایران که تحت عنوان «قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» در سال ۱۳۴۸ به تصویب مجلس شورای ملی وقت رسیده عملاً تا حد زیادی اجرا نشده و به عبارت دیگر، قادر به حمایت مؤثر از حقوق

مادی پدیدآورندگان آثار هنری نبوده است. ثانیاً، این قانون به‌رغم بیش از سی سال قدمت، متناسب با تحولات تکنولوژیک در تولید، تکثیر و بهره‌برداری از آثار هنری اصلاح نشده و بنا بر این، عملاً اثر بخشی خود را از دست داده است.

آنچه این تأسف را تشدید می‌نماید آن است که از زمان تشکیل وزارت فرهنگ و هنر در سال ۱۳۴۶ - به عنوان طرح و مجری اصلی سیاست‌های فرهنگی و هنری در کشور - کارشناسان و مدیران بخش فرهنگ و هنر از اهمیت حیاتی تنظیم و اجرای قوانین و مقررات مناسب برای حمایت از حقوق مادی پدیدآورندگان آثار فرهنگی و هنری و در نتیجه، ایجاد رونق اقتصادی در این بخش غفلت ورزیده و به جای آن، همواره دست نیاز به سوی دولت دراز کرده و بدون توجه به پیامدهای منفی حمایت‌های مالی دولت از تولیدات فرهنگی و هنری به ویژه از بین رفتن نقش تولیدات در نقاد و اصلاحات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی، بر ضرورت استمرار این حمایت بافتاری کرده‌اند.

در شرایطی که در ایران به دلیل بهره‌برداری غیر مجاز از آثار فرهنگی و هنری (در شکل تکثیر غیر قانونی این‌گونه آثار و...)، حقوق مادی پدیدآورندگان این آثار تا حدود زیادی به یغما برده شده و می‌شود مقاله‌ای که در ادامه، ترجمه آن آرایه خواهد شد اهمیت روزافزون فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف را در اقتصاد آلمان غربی و چند کشور پیشرفته دیگر نشان می‌دهد. این‌که آمریکا و برخی کشورهای صنعتی دیگر در آخرین دور مذاکرات تجاری بین‌المللی در اروگوئه که به تشکیل سازمان جهانی تجارت منتهی شد (سال ۱۹۹۳) بر ملحق شدن قرار و مدارهای بین‌المللی در حوزه حق مؤلف به توافقنامه‌های تجاری بین‌المللی بافتاری می‌کردند و شاهد خوبی از اهمیت روزافزون حق مؤلف در ایجاد درآمد و اشتغال در اقتصاد کشورهای صنعتی است. امید است که ترجمه این مقاله، توجه کارشناسان و مدیران اجرایی بخش فرهنگ و هنر در کشور را به فراهم کردن شرایط مناسب برای حمایت از حقوق مادی پدیدآورندگان آثار فرهنگی و هنری و در نتیجه، رونق تولید آثار مذکور برانگیزد.

متخصصان میزان اهمیت فعالیت‌های اقتصادی و حقوق مالکیت را از طریق بررسی تأثیر آنها بر تولید، توزیع و مصرف درآمد و اشتغال و رشد اقتصادی مورد تحلیل قرار می‌دهند. آنها در چارچوب مدل‌های نظری سنتی به مقایسه دو وضعیت که به فرض ثابت بودن سایر شرایط برای مثال، تحت قوانین متفاوت پدید آمده باشند می‌پردازند. در این صورت، تفاوت نتایج می‌تواند تأثیر فرضی عوامل مورد بررسی را تشریح نماید.

در حد اطلاعات من، با وجود مطالعات روزافزون در زمینه اهمیت اقتصادی حق مؤلف، هیچکس چنین مطالعه‌ای را در مورد تأثیر قوانین و مقررات مربوط به حق مؤلف انجام نداده است. این مطالعات به این‌گونه پرسش‌های بسیار ساده پاسخ می‌دهند: فعالیت‌های مربوط به حق مؤلف چه سهمی در تولید ناخالص داخلی دارد؟ و این فعالیت‌ها چه بخشی از اشتغال ملی را به خود اختصاص می‌دهد؟

به معنای فوق، مطالعات انجام شده در آلمان غربی، آمریکا، اتریش، استرالیا، بریتانیا، زلاندنو، سوئد، فنلاند، کانادا و هلند بسیار سودمند هستند. زیرا محدوده درآمد مرتبط با حق مؤلف را در اقتصاد این کشورها نشان می‌دهد. تمام این مطالعات (به غیر از مطالعه مربوط به سوئد) به این نتیجه رسیده‌اند که در دهه ۱۹۷۰ و نیمه اول دهه ۱۹۸۰، فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف ۲/۱ تا ۲/۹ درصد از ارزش افزوده ناخالص، تولید ناخالص داخلی یا تولید ناخالص ملی این کشورها را دربرگرفته است. آخرین مطالعات انجام شده سهم ارزش افزوده حق مؤلف در اقتصاد کشورهای مورد بررسی را ۳ درصد و بیشتر تخمین زده است. این مطالعات، سهم اشتغال مرتبط با حق مؤلف در کل اشتغال این کشورها را در دامنه گسترده‌ای بین ۲/۲ تا ۳/۵ درصد پیشنهاد کرده‌اند.

پیش از ارزیابی ابعاد دیگری از اهمیت اقتصادی

حق مؤلف در سطح بین‌المللی، برای آنکه روش‌ها و نتایج مطالعات فوق را نشان داده باشم مایل به ارایه یافته‌های اصلی گزارشی هستم که مؤسسه تحقیقات اقتصادی آی. اف. ا. در مونیخ به سفارش مجلس نمایندگان آلمان غربی انجام داده است.

تعیین محدوده فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف تعیین محدوده فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف جایگاه ویژه‌ای دارد زیرا عامل اساسی در تعیین وزن اقتصادی این فعالیت‌ها در اقتصاد هر کشور است. مطالعه انجام شده در سوئد شواهدی بر این واقعیت است زیرا برخلاف مطالعات انجام شده در کشورهای دیگر، ارزش افزوده این فعالیت‌ها در اقتصاد سوئد را ۶/۶ درصد به دست آورده است. این رقم که دو برابر رقم مشابه در سایر مطالعات است در درجه اول، از گستردگی محدوده موضوع مورد بررسی (به ویژه، به دلیل احتساب تولیدات دولتی مرتبط با حق مؤلف) ناشی می‌شود. گزارش مؤسسه تحقیقات اقتصادی آی. اف. ا. محدود فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در آلمان را بر مبنای قانون حق مؤلف در این کشور معین کرده است. این گزارش فعالیت‌های اولیه و ثانویه مرتبط با حق مؤلف را از یکدیگر تفکیک کرده است. فعالیت‌های اولیه مرتبط با حق مؤلف، بخش‌هایی را دربرمی‌گیرد که آثار تحت حمایت قانون حق مؤلف را پدید می‌آورند یا مورد استفاده قرار می‌دهند. برای مثال، نویسندگان آثار ادبی را در نظر بگیرید. در این گروه، در چارچوب تعریف فعالیت‌های اولیه مرتبط با حق مؤلف، نویسندگان و روزنامه‌نگاران مستقل قرار می‌گیرند. همچنین فعالیت‌های اقتصادی که در درجه اول تأکید بر اشتغال روزنامه‌نگاران (ناشران) دارند باید در زمره این فعالیت‌ها گنجانده شود زیرا برای مثال، حقوق تکثیر و پخش کتب و نشریات ادواری را دربرمی‌گیرد.

گزارش مؤسسه تحقیقات اقتصادی آی. اف. ا. نرم افزارهای کامپیوتری را به دلیل مسایل مبتلابه در تعیین برنامه‌های تحت حمایت حق مؤلف و با هدف قابلیت مقایسه با کشورهای دیگر در زمره فعالیت‌های اولیه مرتبط با حق مؤلف قرارداد است.

فعالیت‌هایی که تا حد زیادی به فعالیت‌های اولیه مرتبط با حق مؤلف وابسته هستند فعالیت‌های ثانویه حق مؤلف نام گرفته است. در این گروه هم عرضه‌کنندگان مواد و خدمات جا می‌گیرند هم سازندگان و وسایل (یا کالاهای سرمایه‌ای). برای مثال، مجدداً آثار ادبی را در نظر بگیرید. این حوزه علاوه بر تولیدات چاپخانه‌ها، صحافی‌ها و سازندگان ماشین‌های چاپ که محصول لازم برای فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف را تهیه می‌کنند، در برمی‌گیرد.

یک حوزه مهم دیگر در فعالیت‌های ثانویه مرتبط با حق مؤلف، خریدارانی هستند که شدیداً به تولیدات فعالیت‌های اولیه مرتبط با حق مؤلف وابسته باشند. برای مثال، فعالیت‌هایی که معرف آخرین مرحله پخش آثار تحت حمایت حق مؤلف است (در حوزه آثار ادبی می‌توان از کتابخانه‌ها و توزیع‌کنندگان کتاب و نشریات نام برد) و فعالیت‌هایی که با استفاده از تولیدات فعالیت‌های اولیه مرتبط با حق مؤلف خدمات خود را عرضه می‌نمایند (مانند ویدئو تک‌ها و دیسکو تک‌ها) در این حوزه جا می‌گیرند.

کالاهای مکمل به ویژه در خانوارها که برای استفاده از فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف ضرورت دارد صرفاً برای مقایسه کشورها با یکدیگر مطرح شده است. به این ترتیب، ساخت و عرضه تلویزیون و دستگاه‌های ضبط و پخش صوتی به‌طور کامل در زمره این فعالیت‌ها گنجانده نشده است.

ارزش افزوده و اشتغال ناشی از فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف

تحلیل وضعیت فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در اقتصاد آلمان غربی (برای سال ۱۹۸۶) نشان می‌دهد که این فعالیت‌ها جایگاه اقتصادی مهمی دارند (نگاه کنید به جدول ۱)

در این سال، عملکرد اقتصادی فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف که برحسب ارزش افزوده ناخالص یا سهم آن در تولید درآمد داخلی سنجیده می‌شود به ۵۳/۹ میلیارد مارک رسید (۲/۹ درصد کل ارزش افزوده ناخالص در اقتصاد آلمان غربی که با رقم مربوط برای تولید مواد غذایی و نوشیدنی‌ها برابری می‌کند).

علاوه بر این، فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف برای نزدیک به ۷۹۹۰۰۰ نفر حقوق و دستمزد بگیر و خود شاغل، کار ایجاد کرده است (معادل ۳/۱ درصد جمعیت شاغل که با شمار شاغلان در مؤسسات مالی و شرکت‌های بیمه آلمان غربی برابری می‌کند).

فعالیت‌های اولیه مرتبط با حق مؤلف بیش از ۶۰ درصد ارزش افزوده ناخالص فوق و ۵۷ درصد کل اشتغال مذکور را پدید می‌آورد. اگر فعالیت‌هایی را که در این مطالعه فقط برای یادآوری و مقایسه مطرح شدند به فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف بیفزاییم (تولید نرم‌افزار کامپیوتری و تولید، توزیع و فروش رادیو، تلویزیون و نوارهای صوتی که در زمره فعالیت‌های ثانویه مرتبط با حق مؤلف گنجانده نشد) مهم فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در تولید ناخالص ملی و ارزش افزوده آلمان غربی به ترتیب به ۳/۷ و ۴/۲ درصد افزایش خواهد یافت. همچنین، سهم این فعالیت‌ها در ارزش افزوده ناخالص و جمعیت شاغل به ترتیب به ۳/۶ و ۴ درصد خواهد رسید (نگاه کنید به جدول ۱).

جدول ۱ شاخص‌های اهمیت اقتصادی فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف
و سهم آن‌ها در اقتصاد آلمان غربی (سال ۱۹۸۶)

نوع فعالیت	تولید ^۱ میلیارد مارک	درصد	بازدهی ^۲ میلیارد مارک	درصد	ارزش افزوده ^۳ میلیارد مارک	درصد	اشغال هزار نفر	درصد
<u>فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف</u>								
فعالیت‌های اولیه	۷۷/۱	۱/۶	۶۵/۴	۱/۷	۳۳/۷	۱/۸	۴۵۵/۷	۱/۸
فعالیت‌های ثانویه	۵۵/۲	۱/۲	۵۰/۹	۱/۳	۲۰/۳	۱/۱	۳۴۳/۴	۱/۱
کل	۱۲۹/۳	۲/۷	۱۱۸/۳	۳	۵۴	۲/۹	۷۹۹/۱	۳/۱
<u>فعالیت‌های ذی‌ربط</u>								
نرم افزار کامپیوتری	۱۳/۹	۰/۳	۱۳/۹	۰/۲	۸	۰/۴	۸۰	۰/۳
لوازم مصرفی خصوصی	۳۴/۵۵	۰/۷	۳۴/۵	۰/۹	۶/۲	۰/۳	۱۴۹/۴	۰/۶
<u>حق مؤلف و جمع</u>								
فعالیت‌های مرتبط با	۱۷۷/۷	۳/۷	۱۶۶/۷	۴/۲	۶۸/۲	۳/۶	۱۰۲۸/۵	۴
<u>فعالیت‌های ذی‌ربط</u>								
مقایسه شود با ارقام	۴۷۷۸/۵							
مربوط به کل اقتصاد	۴۷۷۸/۵		۳۹۲۹/۱		۱۸۸۰		۲۵۷۰۲	

پویایی فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف

علاوه بر شاخص‌های مندرج در جدول یک که اهمیت اقتصادی فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف را نشان می‌دهد این فعالیت‌ها را از یک بعد مهم دیگر نیز باید مورد توجه قرار داد. فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف، به نحوی که در مطالعه موسسه تحقیقات اقتصادی آی. اف. ا. تعریف شده - حتی بدون احتساب نرم‌افزارهای کامپیوتری - را باید یکی از پویاترین بخش‌های اقتصاد آلمان غربی محسوب نمود. با مقایسه وضع این فعالیت‌ها در سال‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۸۹ (نگاه کنید به شکل ۱) تغییرات زیر را می‌توان ملاحظه نمود:

- ۱ - ارزش تولید منهای مالیات بر ارزش افزوده
  - ۲ - کالاها و خدمات فروخته شده در بازار منهای مالیات بر ارزش افزوده و بدون احتساب خدمات دولتی
  - ۳ - ارزش افزوده ناخالص
  - ۴ - شاغلان مستقل و حقوق و دستمزد بگیران
  - ۵ - برای مثال، رادبو و تلویزیون
- مأخذ: موسسه تحقیقات اقتصادی آی. اف. ا. مونیخ.

- میزان اشتغال در فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف از ۳ به ۳/۱ درصد کل اشتغال رسیده است.

افزایش سهم فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در تولید ناخالص داخلی و بازدهی هر چند تا حدودی ناشی از افزایش قیمت‌هاست که در فعالیت‌های خدماتی بیش از سایر فعالیت‌ها بوده اما عوامل دیگر یعنی به‌کارگیری محصولات و تکنولوژی‌های جدید، پیدایش عرضه‌کنندگان جدید در بخش خدمات و افزایش فعالیت‌های تبلیغاتی در اقتصاد آلمان غربی نیز در آن دخیل بوده است.

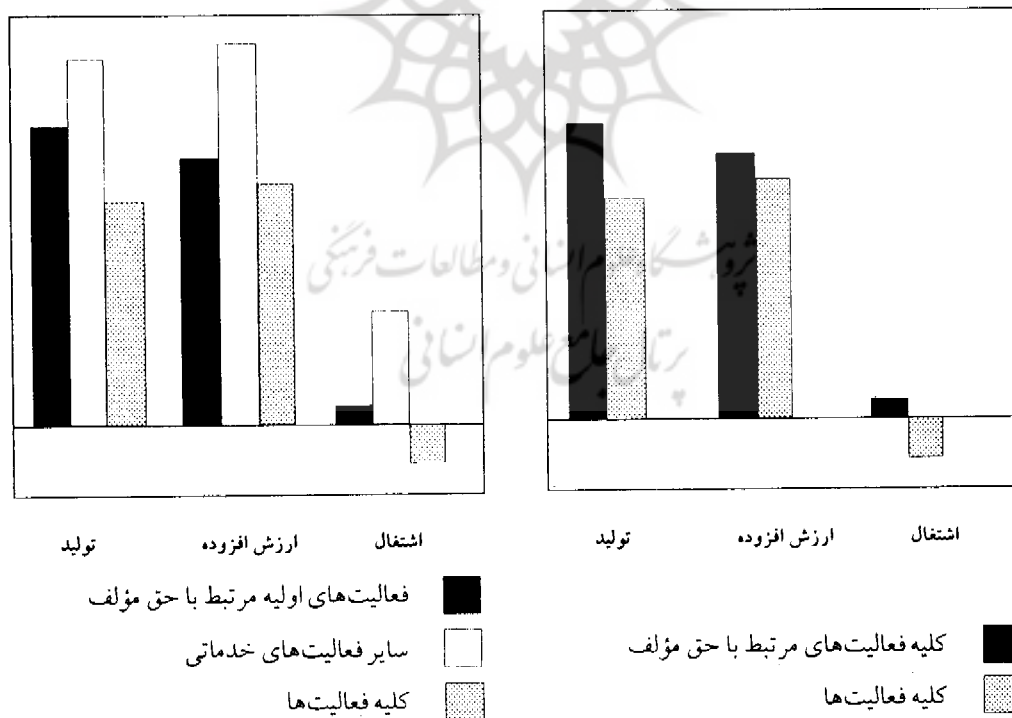
- سهم فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در کل تولید ناخالص داخلی از ۲/۵ به ۲/۷ درصد افزایش یافته است.

- بازدهی فعالیت‌های تجاری مرتبط با حق مؤلف (بدون احتساب موسساتی که هزینه‌هایشان اساساً از طریق دولت یا درآمدهای خود تأمین می‌شود) از ۲/۶ به ۳ درصد رسیده است.

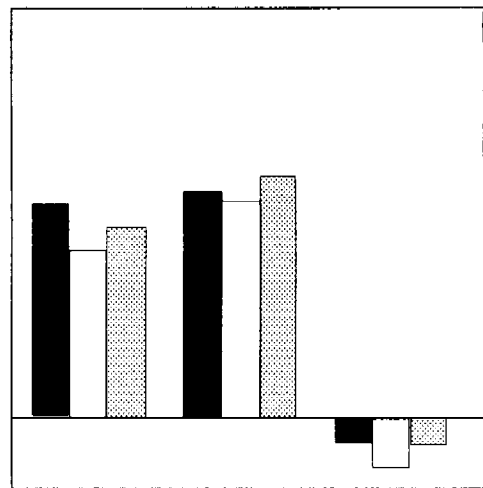
- سهم کلیه فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در درآمد داخلی از ۲/۸ به ۲/۹ افزایش یافته است.

شکل ۱ - توسعه فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف و سایر فعالیت‌ها در آلمان غربی (برحسب متوسط نرخ رشد سالانه) در سال‌های ۸۶ - ۱۹۸۰

فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف (درصد)   فعالیت‌های اولیه مرتبط با حق مؤلف (درصد)

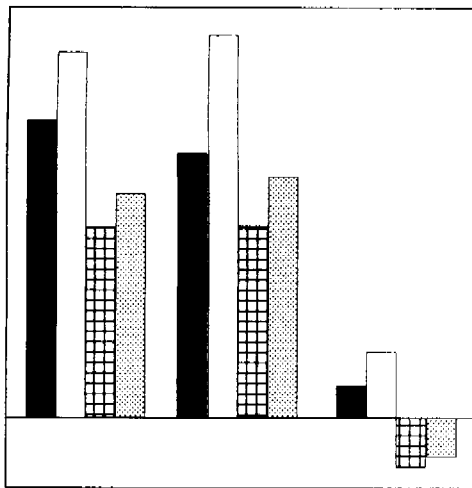
فعالیت‌های خاص عرضه‌کنندگان

تولید ارزش افزوده اشتغال

فعالیت‌های خاص عرضه‌کنندگان
فعالیت‌ها کارخانه‌ای
کلیه فعالیت‌ها

فعالیت‌های خاص خریداران

تولید ارزش افزوده اشتغال

فعالیت‌های خاص خریداران
فعالیت‌های خدماتی
فعالیت‌های تجاری
کلیه فعالیت‌ها

مأخذ: مؤسسه تحقیقات اقتصادی آی. اف. آ.

تفاوت میزان رشد فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف و سایر فعالیت‌های خدماتی است. دلیل دیگر آن است که بر اثر محدودیت‌های مالی دولت، ارکسترها و تئاترهای دولتی رشد اندکی داشته است.

با مقایسه رشد فعالیت‌های مربوط به عرضه کالاها و خدمات و بخش صنعت معلوم می‌شود که پویایی فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف تأثیر مثبتی بر تقاضای کالاها و خدمات واسطه‌ای دارد. به عبارت دیگر، تولید و ارزش افزوده عرضه‌کنندگان کالاها و خدمات رشد سریع‌تری داشته و اشتغال در آن کاهش ناچیزی یافته است.

بخش خرید در فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در

فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در مقایسه با «فعالیت‌های خدماتی دیگر» رشد کمتری داشته است (نگاه کنید به شکل ۱). یک دلیل این امر رشد نسبتاً اندک در تولید نوارهای صوتی است که در آن رشد فروش سی. دی، به اندازه کاهش در میزان فروش سایر نوارهای صوتی نیست. کاهش اشتغال مرتبط با مسئله فوق به همراه کاهش اشتغال معماران (بر اثر رکود در فعالیت‌های بخش ساختمان)، تشدید رقابت در فعالیت‌های رادیو تلویزیونی که موجب زیان‌دهی مؤسسات دولتی بخش رادیو تلویزیونی شد (هم زمان با رکود فعالیت شرکت‌های خصوصی) و کاهش سوآوری فعالیت‌های تبلیغاتی چند دلیل دیگر در

جدول ۲ - سهم فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در ارزش افزوده یا تولید ناخالص ملی چند کشور صنعتی

کشور	سال مورد مطالعه	سهم (درصد)
سوئد	۱۹۷۸	۶/۶
ایالات متحده آمریکا	۱۹۸۲	۴/۶ (۱۹۷۷، ۲/۸)
فنلاند	۱۹۸۵	۴
کانادا	۱۹۸۰	۳/۵ (۱۹۷۹، ۲/۲؛ ۱۹۷۱، ۲/۱)
استرالیا	۱۹۸۵ / ۱۹۸۶	۳/۱ (۱۹۸۱/۱۹۸۲، ۲/۷)
آلمان غربی	۱۹۸۶	۲/۹ (۱۹۸۰، ۲/۸)
زلاتند نو	۱۹۸۱ / ۱۹۸۲	۲/۸
هلند	۱۹۸۵	۲/۸ (۱۹۸۲، ۲/۴)
بریتانیا	۱۹۸۲	۲/۶
اتریش	۱۹۸۶	۲/۱

ترتیب سهم این فعالیت‌ها در ایجاد درآمد ملی قرار گرفته‌اند.

تفاوت سهم فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در ارزش افزوده یا تولید ناخالص ملی کشورهای مورد بررسی در جدول ۲ در درجه اول، ناشی از تفاوت در تعریف محدوده این فعالیت‌ها در هر کشور است. ارقام مربوط به کانادا (در سال‌های ۱۹۷۱ و ۱۹۷۹)، استرالیا، هلند و آلمان غربی بر اساس مطالعاتی به دست آمده که روش‌های مشابهی را مورد استفاده قرار داده‌اند. در این کشورها افزایش سهم فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در ارزش افزوده یا تولید ناخالص ملی صرفاً ناشی از افزایش اهمیت این فعالیت‌ها در اقتصاد آنها بوده است.

تفاوت سایر ارقام مندرج در جدول ۲ تا حد زیادی ناشی از تفاوت معیارهای انتخاب شده برای تعریف محدوده فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در کشورهای مورد مطالعه است. این تعریف تا حدودی بر اساس میزان دسترسی به منابع آماری انجام شده است. رقم مربوط به آمریکا در سال ۱۹۸۲ به تفاوت روش مطالعه بازمی‌گردد و بنابراین این، با رقم مربوط به سایر کشورها

مقایسه با فعالیت‌های خدماتی دیگر رشد کمتری داشته اما رشد آن بسیار بیشتر از فعالیت‌های خرده‌فروشی است. این پدیده در درجه اول ناشی از فروش و امانت دادن کتب و نشریات و فروش و اجاره برنامه‌های ویدئویی است.

در نهایت، باید تأکید کرد که طی سال‌های ۱۹۸۶ - ۱۹۸۰ تولید و ارزش افزوده فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در مقایسه با کل اقتصاد آلمان غربی رشد بیشتری داشته است. برای مثال، در حالی که طی این دوره فعالیت‌های فوق‌مشاغل جدیدی پدید آورده، در سایر بخش‌های اقتصاد این کشور میزان اشتغال کاهش یافته است.

مقایسه با مطالعات انجام شده در چند کشور دیگر طبق مطالعات انجام شده در چند کشور دیگر، سهم فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در ارزش افزوده یا تولید ناخالص ملی بین ۲/۱ تا ۶/۶ درصد بوده است. جدول ۲ نتایج این مطالعات را برحسب کشور و سال انجام مطالعه نشان می‌دهد. در این جدول، کشورها به

جدول ۳ - مقایسه سهم فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در ارزش افزوده اقتصاد چند کشور (به درصد)

حوزه فعالیت	آلمان غربی	آمریکا	هلند	بریتانیا	کانادا	اتریش
	۱۹۸۶	۱۹۷۷	۱۹۸۵	۱۹۸۲	۱۹۸۰	۱۹۸۶
چاپ و انتشارات	۱/۶۸	۰/۶۴	۱/۱۰	۱/۸۲	۱/۱۸	۰/۹۲
تولید و عرضه موسیقی	۰/۱۲	۰/۰۳	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۱۹
تئاتر و ارکستر	۰/۱۲	۰/۰۸	۰/۰۹	۰/۰۳	۹۸	۰/۲۹
سینما و ویدئو	۰/۱۲	۰/۱۸	۰/۱۰	۰/۱۴	۰/۰۹	۰/۱۳
رادیو و تلویزیون	۰/۱۹	۰/۲۵	-	۰/۲۸	۰/۳۰	۰/۲۸
	(۰/۳۱)	(۰/۳۱)	(۰/۲۳)	(۰/۲۸)	(۰/۳۸)	(۰/۳۵)
حوزه‌ها	۰/۰۵	۹۸	۰/۰۲	-	۹۸	۰/۰۵
تبلیغات، طراحی	۰/۳۵	۰/۳۹	۰/۲۱	۰/۱۴	۰/۲۳	۰/۱۱
معماری	۰/۱۹	-	۰/۱۹	۰/۱۹	۰/۱۱	-
تحقیقات	(۰/۳۳)	-	۰/۴۱	-	-	-
نرم افزار کامپیوتری	(۰/۴۳)	۰/۵۴	۰/۳۱	(۰/۳۴)	۰/۴۲	-

- ۱ - بدون احتساب خدمات تجاری
  - ۲ - با احتساب دیسکونک
  - ۳ - فقط شامل نوارهای صوتی
  - ۴ - بدون احتساب ارکستر
  - ۵ - به صورت مستقل منتشر نشده است
  - ۶ - ارقام داخل پرانتز با احتساب تلویزیون کابلی است.
- ۷ - ارقام داخل پرانتز با احتساب هنرمندان است
- ۸ - با احتساب سایر خدمات
- ۹ - فقط شامل محققان دانشگاهی که در این مطالعه به حساب نیامده است.
- ۱۰ - غیر از سال ۱۹۸۲
- چندان قابل مقایسه نیست.
- اگر این مطلب را به خاطر داشته باشیم که حق مؤلف آثار ادبی، علمی و هنری را مورد حمایت قرار می‌دهد می‌توان حوزه‌های اقتصادی مرتبط با حق مؤلف در آلمان غربی را با نتایج مطالعات مشابه در سایر کشورها مقایسه نمود (نگاه کنید به جدول ۳).
- فعالیت‌های چاپی و انتشاراتی، فروش کتاب، روزنامه و نشریات بی‌هیچ کم و کاست در مطالعه کلیه کشورهای مندرج در جدول ۳ منظور شده است. اما در مطالعه آمریکا در سال ۱۹۷۷، کتابخانه‌ها نه به صورت
- مستقل آمده و نه از حوزه مطالعه کنار گذاشته شده است. در مقابل، در مطالعه برخی کشورها فعالیت‌های خدماتی عرضه‌کنندگان به صورت کامل به حساب نیامده است. کاپس و برانت در مطالعه کانادا (مأخذ ۱۰) و فیلیپس در مطالعه بریتانیا (مأخذ ۱۲) میزان تولید فعالیت‌های چاپی را به صورت تمام و کمال در نظر نگرفته‌اند. در مطالعات قبلی ارزش افزوده فعالیت سازندگان لوازم خاص فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در نظر گرفته نشده است.
- در صورت احتساب تولیدات فعالیت‌هایی که

به‌طور مستقیم یا غیر مستقیم با فروش و اجاره تولیدات چاپی و انتشاراتی ارتباط دارند (بدون احتساب انتشارات موسیقایی و تبلیغات چاپی) طبق جدول ۳، ارزش افزوده ناخالص فعالیت‌های چاپی و انتشاراتی مرتبط با حق مؤلف در آلمان غربی به ۱/۶۸ درصد می‌رسد. این رقم که فعالیت کتابخانه‌ها را نیز دربرمی‌گیرد بیش از رقم مشابه برای هلند (۱/۱ درصد) است و تا حدودی کمتر از رقم مشابه برای بریتانیا (۱/۸۲ درصد). احتساب خدمات تجاری در مطالعه ما به این ترتیب، تا حدود زیادی آثار روش مطالعاتی مورد استفاده را خنثی کرد. روش اخیر - به غیر از مطالعه انجام شده در بریتانیا - تنها فعالیت‌های چاپی را مرتبط با حق مؤلف می‌داند.

هنرهای زیبا (شامل موزه‌ها، گالری‌ها، نمایشگاه‌ها و خرید و فروش آثار هنری) ۰/۰۵ درصد از ارزش افزوده ناخالص فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در آلمان غربی را تشکیل می‌دهد که در مطالعه اتریش نیز همین رقم به دست آمده است.

فعالیت‌های موسیقایی (شامل تولید و فروش نوارهای صوتی، انتشارات موسیقایی، آلات موسیقی و به ویژه دیسکوتک) ۰/۱۲ درصد از ارزش افزوده ناخالص حق مؤلف در آلمان غربی را تشکیل می‌دهد. این رقم به دلیل احتساب دیسکوتک بیشتر از رقم مشابه در هلند - ۰/۰۷ درصد - است اما از رقم حاصله در مطالعه اتریش - ۰/۱۹ درصد - کمتر است. تفاوت این رقم با رقم مشابه در آمریکا (۰/۰۳ درصد) را که در مورد فعالیت‌های چاپی و انتشاراتی نیز دیده می‌شود می‌توان ناشی از این حقیقت دانست که در آمریکا مراحل مختلف خدمات تجارتي ذي ربط به‌طور مستقل محسوب نشده است. در آلمان غربی تئاتر و ارکستر ۰/۱۲ درصد از ارزش افزوده ناخالص ملی را تشکیل می‌دهند. رقم مشابه در سایر کشورها کمتر و در اتریش بیشتر از رقم فوق است.

در آلمان غربی تولیدات فیلم ویدئویی (شامل فعالیت‌های عرضه و کلیه مجاری پخش آن) ۰/۱۲ درصد از ارزش افزوده ناخالص اقتصاد ملی را تشکیل می‌دهد. این رقم کمتر از رقم مشابه در آمریکا - ۰/۱۸ درصد - و بریتانیا - ۰/۱۵ درصد - است. فعالیت‌های رادیو تلویزیونی (بدون احتساب فعالیت بنگاه‌های خصوصی و تلویزیون‌های کابلی) ۰/۱۹ درصد از ارزش افزوده ناخالص در اقتصاد آلمان غربی را دربرمی‌گیرد که از رقم مشابه در آمریکا - ۰/۳۱ درصد با احتساب تلویزیون‌های کابلی و ۰/۲۵ درصد بدون احتساب آن - کمتر است.

فعالیت‌های معماری در آلمان غربی ۰/۱۹ درصد از ارزش افزوده ناخالص را تشکیل می‌دهد. این رقم با رقم مشابه در مطالعه هلند برابری می‌کند و کمی بیشتر از رقم مشابه در بریتانیاست (۰/۱۶ درصد). برای فعالیت‌های تبلیغاتی، طراحی و عکاسی رقم ۰/۳۵ درصد به دست آمده که با رقم مشابه در مطالعه آمریکا - ۰/۳۹ درصد - تقریباً برابری می‌کند. رقم حاصله برای نرم‌افزار کامپیوتری - ۰/۴۳ درصد - بین رقم حاصله در بریتانیا (۰/۳۵ درصد) و آمریکا (۰/۵۲ درصد) قرار می‌گیرد.

طبق مطالعه تطبیقی فوق درباره اهمیت حق مؤلف در اقتصاد چند کشور پیشرفته، آلمان غربی در تمام حوزه‌ها وضعی کمابیش مشابه سایر کشورها دارد مگر در مورد فعالیت‌های چاپی و انتشاراتی که دارای جایگاه برجسته‌ای در اقتصاد این کشور است.

نتیجه‌گیری

در دهه ۱۹۸۰ فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در مقایسه با سایر فعالیت‌های اقتصادی در کشورهای صنعتی توسعه و پویایی بیشتری داشته است. شاهد این ادعا آن است که طبق مطالعات انجام شده در زلاندنو، آلمان غربی و هلند ارزش افزوده این فعالیت‌ها در

پی‌نوشت‌ها:

1- The Economic importance of Copyright. Marlies Hummel. I. F. O. Institute for Economic Research.

۲- این مطالعه پیش از اتحاد دو آلمان صورت گرفته است.

مأخذ:

1- Babe, R. E. Size of Canada's Copyright Industries. Canadian Patent Reporter, pp. 449 et seq.

2- Cohen Jehoraam, H. Kritische Überlegungen zur wirtschaftlichen Bedeutung des Urheberrechts. GRUR Int., pp. 23 et seq., 1989.

3- Cramer, J. S.; Meijering, J. M.; Nijssen, T. J. M. The Economic Importance of Copyright in the Netherlands in 1982. Amsterdam, 1986.

4- From Gutenberg to Telidon: A White Paper on Copyright. Ottawa, Consumer and Corporate Affairs Canada and Department of Communications, 1984.

5- Ghering, M.; Van Puffelen, F.; Schilthuis, F. The Economic Importance of Copyright in the Netherlands in 1985. Amsterdam, 1989.

6- Guldberg, H.; Candi E. Copyright: An Economic Perspective. Sydney, Australian Copyright Council.

7- Hummer, M. Die volkswirtschaftliche Bedeutung des Urheberrechts. Gutachten im Auftrag des Bundesministers der Justiz. Berlin / Munich, 1989. (Schriftenreihe des Ifo-Instituts für Wirtschaftsforschung, No. 125, with a summary in English.) (See also: Bundestagsdrucksache, 11/4929, pp. 69 et seq.)

Hummel, M.; Berger, M.; Muller, F. Die volkswirtschaftliche Bedeutung von Kunst und Kultur. Gutachten im Auftrag des Bundesministers des Innern. Berlin/Munich, 1988. (Schriftenreihe des Ifo-Instituts für Wirtschaftsforschung, No. 122.)

Impact of Copyright Law on the Economy of Sweden. Stockholm, Central Bureau of Statistics, 1982.

10- Keyese, A. A.; Brunet, C. Copyright in Canada: Proposals for a Revision of the Law. Ottawa, 1977.

11- Manni - Louckkola, S.; Esala, P. A Study of the Economic Importance of Copyright-Related Industries in Finland. Helsinki, 1988.

12- Olsson, A. H. Copyright in the National Economy.

مقایسه با سایر فعالیت‌های اقتصادی رشد بیشتری داشته و در حالی که فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف مشاغل جدیدی پدید آورده، در سایر بخش‌های اقتصاد میزان اشتغال کاهش یافته است. بنابر این، جایگاه فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در اقتصاد ملی - از نظر درآمدزایی و اشتغال‌زایی - را باید مورد توجه ویژه قرار داد.

در نگاهی به تحولات آتی در فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف، فعالیت‌های اقتصادی که ارتباط تنگاتنگ با فعالیت‌های آفرینش هنری دارند (که تقاضا برای آن را بیش از همه، مؤسسات عمومی یعنی سازمان‌های تئاتری و ارکستری پدید می‌آورند) محتملاً رشد کمتری در مقایسه با سایر فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف خواهند داشت (این موضوع در مأخذ ۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است). اما به طور کلی، انتظار می‌رود که سهم فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف در اقتصاد کشورها - از نظر میزان درآمد و اشتغال‌زایی - افزایش یابد.

هر چند درباره آثار وضع قوانین و مقررات مرتبط با حق مؤلف مطالعات کمی انجام نشده است اما عدم حمایت کافی از حقوق مادی پدیدآورندگان و صاحبان آثار فرهنگی و هنری پیامدهای اقتصادی واضحی دارد. اجازه بهره‌برداری از این آثار یا حتی سرقت آنها در صورتی که با پرداخت حقوق مادی پدیدآورندگان آثار فرهنگی و هنری همراه نباشد میزان و تنوع فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف (برای مثال، انتشار آثار ادبی و علمی) را کاهش خواهد داد و ممکن است بنیان جامعه ما را که بر «اطلاعات» استوار شده است در معرض تهدید قرار دهد. آنچه باید به عنوان نتیجه این مطالعه مورد تأکید قرار گیرد این است که تنظیم قوانین و مقررات مناسب در حوزه حق مؤلف پیش شرط اساسی برای توسعه فعالیت‌های مرتبط با حق مؤلف و نیز پیش شرط شکل‌گیری بازار واحد اروپایی است.

Geneva, 1982.

13- Phillips, J. The Economic Importance of Copyright. London, 1985.

14- Rubin, M. R. The Copyright Industries in the United States in 1980. Prepared for the America Council. Washinton, D. C., 1985.

15- Scheuch, F.; Holzmuller, H. Die wirtschaftliche Bedeutung des Urheberrechts in Osterreich. 1989. Vienna, Die Wertschöpfung der Copyright-Industries, 1989.

16- Size of the Copyright Industries in the United State. Report to the Subcommittee on Patents, Copyright and Trademarks. Washington, D.C., United States Copyright Office, 1984.

17- Skilbeck, J. The Economic Importance of Copyright. An International Survey. Twenty-third Congress of the International Survey. Twenty-third Congress of the International Publishers Association, 1988.

Strombergen, A. The Economic Contribution of Copyright-Based Industries in New Zealand. Wellington, 1989.